

×āđāī í à *Stegottrabelodon* (ōīáíōāī áīçàéí èè) ìò í áīñāí à í à Èçòī÷íî ì àðèøèèÿ àāñāéí

Āèì èòúđ Ēīāā÷āā

Ī āōēīīāēāī īđēđīāīīāó÷āí ì óçāé īđē ĀĀĪ, ēēīī Āñāī īāāđāā

D. Kovachev. 2004. *Cranium of Stegottrabelodon (Proboscideo, Mammalia) from the Neogene in the East Maritsa basin.* – *Rev. Bulg. Geol. Society*, 65, 1-3, 167-173

Abstract. During uncover works a skull of Stegottrabelodon grandincisivus of Sarmatian age was found in lake-marshy sediments of “Maritsa – Iztok” mines “Trojanovo Sever” pit. The finding is well preserved and it is the first specimen of this species, found in Bulgaria. From M³ u Y² sizes and structure we came to conclusion that our specimen belongs to Stegottrabelodon grandincisivus Tobien, 1936.

Key words: Proboscideo, Mammalia, Stegottrabelodon, Sarmatian, Bulgaria.

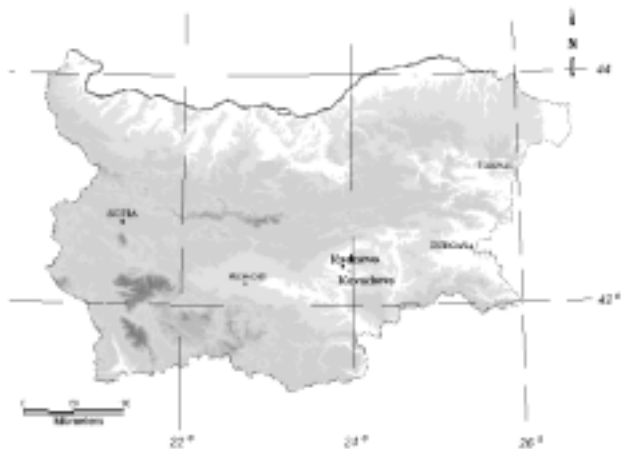
Ōāīā

Ī đaç ēÿōīōī í à 1999 āī ā. Ī ēāī āī Ēāđāēāāīīā ìò Đāāī āāñēèÿ āđōāī ēī āē÷āí ì óçāé āī īāñā ā ì àøēÿ ì óçāé çā ì ī đāāāēÿī ā è ī āđāāī òāāī ā ēī òāđāñī ā ì āēāī ī ōī ēī āēā ì āōī āēā, ì āī āđāī ā ēđāē ñ. Āēāāā÷āāī, Ñēēāāī ñēī ī đē ēçāúđōāāī ā ì ā đaçēđēāī è đāāī òē ā đōāī èē „Ōđīÿīīāī-ñāāāđ“. Ī ēāçā ñā, ÷ā ōīāā ā ì īīāī āī āđā çāī āçāī ÷āđāī ì ā *Stegottrabelodon*. Ōāēūā āī ñāāā ì ā āāøā ì òēđēāāī ā Āúēāāđēÿ. Āī āñ ī ēā ì óāēēēōāāī ā òī çē ÷āđāī è āēāāī-āāđēī ñúđāā÷īī ì ā Ēāđāēāāīīā çā ì ī ñōūī ēāōā ì ó. Āēāāī āāđī ī ñō ēçđāçÿāāī ā è ì ā ì ā÷āēī ēēā ì ā āāī ēī āēèÿ ī òāāē ì ā „Ī ēī ē Ī āđēōā-èçòī ē“ ĀĀĀ, ēī ā. Ī. Ēāđā÷ī ēī ā, ēī ēōī ì āī ēñā çā ì āñōī ÿūāōā ñōāōēÿ ñūūāñōāāī āōā ÷āñō ì ò āāī ēī āē÷āñēāōā òāđāēōāđēñōēēā ì ā ñāāēī āī òēōā, ā ēī ēōī ā ì òēđēōā ì āōī āēāōā. Āēī ì ā āāøā ēçēēļ÷ēōāēī āōā ì òçēā÷ēāī ñō ì ā Ēōāđāō Ī āēāāīīā, òī āāāā ì ā÷āēī èē ì ā ì òāāē „Ī āó÷ī ē ì òī āēōī ī ì āñēōāāāī ā è ēī āāñōēōēē“ ì òē „Ī ēī ē Ī āđēōā-èçòī ē“ ì āđāāī òāāī āōī è āēñī ī ī ēđāī āōī ì ā ì āōī āēāōā, ēāēōī è òāçē ñōāōēÿ, ì ā āēōā āēēē āúçī ī āēī ē. Āúēāī ēī ñī ā ì ò ì đēçī āōāēī è.

ī ī ā āñōāñōāāī ēÿ òāđāī. Đōāī èē „Ōđīÿīīāī-ñāāāđ“ ā āāēī ì ò òēđōā đōāī ēēā, đaçđāāī òāāūē Èçòī÷íî ì àðèøēī òī ì āōī āēūā ì ā ēēāī ēōī è āūāēēūā.

Āāī ēī āē÷āñēā òāđāēōāđēñōēēā

Èçòī÷íî ì àðèøēī òī ì āōī āēūā (Èçòī÷íî ì àðèøēèÿ àāñāéí) ñā ì āī ēđā ā ñāāāđī èçòī÷íî āōā ÷āñō ì ā Āī đī ì òāđāēēñēāōā āāī đāñēÿ. Āúđōō ñēēī ī đaç÷ēā ì āī ēÿ ñēāēāī ōōī āāī āí ò ñā ì òēī āēāī è òāđōēāđī è ñāāēī āí òē. Ī āē-āúēāī ēēōā ÷āñōē ì ā āāñāéī ā ñā çāī ūēī āī è ñ òāđēāāī ì ēōā ñāāēī āí òē ì ā āī đī ēÿ āī ōāī – ì òēāāīī, ì òāāñōāāāī ì ò ēī ī āēī ì āđāōē, ì ÿñū÷ī ēōē è ì ūñōđī òāāōī è āēēī è. Ī āā òÿō ñā ì ò-

Ōēā 1. Āāīāđāōñēī īīēīāēāīēā ì ā ì āōīāēūāōī

Fig. 1. Geographic position of the fossil deposit

Ī āñōīīīēīāēāī ēā ì ā ì āōīāēūāōī

Ī āē-āēēçēī òī ì āñāēāī ī ì ÿñōī ā āēēī ñ. Āēāāā÷āāī, ēī āōī ā ēçñāēāī ī è āā÷ā çāñēī āī ī ì ò āúī ōī ī òī ì āñēī èūā „Āēāāā÷āāī“. Ī òñōī ÿēī ā ì ā 10–12 km ðāī èçòī÷íî ì ò ñāāāøī ēÿ ōāī òúđ ì ā ì ēī ēōā āđ. Đāāī āāī (Ōēā. 1). Ī āōī āēāōā ā ì òēđēōā ā ñāāāđī āōā ÷āñō ì ā āōī òē đaçēđēāāī ōī đēçī ì ò ì ā đōāī èē „Ōđāÿīīāī-ñāāāđ“, ì ā ēī òā 92,00 m, đōāī è÷āī ì òī-ōēē 327 è ì ñ 34 800. Ōÿ ā ì ā 40–50 m āúēāī ÷ēī ā

ī īā ēī āēēōnēōā nā ōnī ī dāāī ē ī ī āēāō ēē. Eā-āēyō f āādōēēāēāī dūā, ī āēāđ +ā ā ēāēī ī āđōōāī, nūčāāāā āī ā-āđēāī ēāđī, +ā ā ēčāēđ ī āčāā. Ōī āā āē ōđyāāāēī āā nā āī ī ōnī ā ē čā āānī ēy, ōāī ī ī āđā-āāōā ā ī ī-čī ā-ēōāēī ā. Nī dŷī ī ōāī āōī ōāčē ēī nō nōī ē nūānāī ī āđī āī āēēōyđī ī. Nēēp-āā ūāūē đā-āāī ī ā 88°. Ā āī ēī ēy f ēđāē, ī ī nđāāāōā, nā đāčī ī-ēī āēāī ē ēī ī āēēōnēōā čā nāūdčāāī ā n āđūāī ā-ī ēy nōūēā. Ōā nā nēēī ī ī āđāāāī ē. Ēī āēē nā āūāđāēī-āēāī ā ōī đī ā. Ā āī đī āōā nē +ānō nā ī ī-đāčōēđā-ī ē. Ī āđāēāāō foram. magnum, ēī ēōī ā āēēī nī āē-āāī.

Ī -ī ēōā ī đāēōē nā ī +āđōāī ē ē ī ō āāāōā nōđāī ē ī ā +āđāī ā, ī ī ī ī-āī āđā ī ō āyñī āōā, čā ūī ōī ōāī ēī ā ī nōāđōūē ī ō arcus zigomaticus, ēī ēōī y ī āđāī ē-+āāā ī ōāī ēō. Processus postorbitalis jugalis ā yñī ī ēčđāčāī ē ī đē āāāōā ī đāēōē. Ōā nā čāī āēāī ē ī ā āūdđī āāōā nē ē ī ā nā āī ēāī ē. Ī ā āē čāōāāđyō ī ā-ī ūēī ī. Nēōēī āāōā āūāā (arcus zigomaticus) ē ā āāā-ōā nōđāī ē ā đāčđōōāī ā. Nāī ī ā āyñī āōā ā ī nōāī ā-ēī +ānō ī ō ī ā-āēī ōī f. Đāčī āđēōā ī ō (āēnī +ēī ā 80 mm ē ōēđēī ā 46 mm) āī āī đyō čā čāđāāā ē ī ānēā-ī ā ēī nō.

Ōāūdāī ōī ī āāōā (palatum durum) ā āūēāī, ī đī ī- nēōāēī ōēđī ēī, ī ī ī ā ī ī āī āūēāī ēī. Ī āē-ōyñī ī ī ā ōī ā āī ōāđēī đī āōā nē +ānō, ā ī āē-ōēđī ēī - ā ī ī nōāđēī đī āōā.

Nēōōī āēōā ī āōōđē (bulla timpanice), ēāēōī ē ī ō- āī đēōā ā āāčēnā ī ā +āđāī ā ī ā nā ī āāēpāāāāō.

Ī ī ēnāī ēā ī ā čūāēōā

Ī nāāī ōnōđī ēnōāī ōī ī ā +āđāī ēōā, āāēī ē čā ōāēnī - ī ī ī ēyōā ī ā āđūāī ā-ī ēōā āēāī ōī ē nā ē ōāđī ēōā čūāē. Ōāēnī ī ī ī ē-ī ī čī ā-āī ēā ēī āđ ōđī y ē ōnō- đī ēnōāī ōī ēī, ā ī ī ī yēī āā ē ī ī ēī āēāī ēāđī (ōāāē. 2).

Ī ō đāčōēōā (āēāāōēōā), ēāēōī āāōā āā-ā ēāčāī ī, nā ī nōāī āēē nāī ī ōđāāī āī đē ā ī ī ī āī āūēāī ēēōā āēāāī ēē ī ā premaxilare (ōāāē. II, ōēā. 1). N-ōī āā- ī āđī ā nōāī āēī ī ā 33 nm ī đāā āī ōāđēī đī ēy ēđāē ī ā Ī² ī đē āānī ēy āēāī ēē ē ī ī-ōē ī ā nūūī ōī đāč- nōī yī ēā (44 nm) ī ō Ī² ī ā āānī ēy. Ečī āđāāī ēyōā ēī ī ī ēāčāōā, +ā čī ā-ēōāēī ī nā ī đēāēēāāāāđ ēūī ī āī āđāī ēōā ī đē āđ. Ī đyōī āī, ī ā đ. Āōī āā, ēāēōī ī ī āēāī āđēōā, ōāēā ē ī ī ī āēēī ēēāōā nē.

Āāāōā čūāā Ī² sin. et dext. nā čāī āčāī ē "in sito", ī ī nā nēēī ī ēčī ī nāī ē. Āī āēēūō ēī ā ī āī ūēī ī ēč- ōđēō. Čāī āčāī ā ā nūānāī ī āēēā +ānō ī ō ī āāī ā ī đāāī āōā āūōđāōī ā +ānō ī ā ēāāēy čūā. Ānā ī āē ī ī āāō āā nā đāčī ī čī āyō +āđēđē āđāāāī ā ī ī āūāēā- ōāēī āōā ēī ī ī āūdđī ī nō. Ī ō čī ā-ēōāēī ī ōī ēčōđē- āāī ā ī ā ī nēāāī ēōā ī ī ēāđē nōāāā yñī ī, +ā ī đī- āūēāēōāēī ī āđāī ā nā āēēē ēčī ī ēčāāī ē čāāāī ī n Ī². Ēēāī ōī ī ōī ā „đāāī ōāēī” nī ī āā ēūōī ēēā ī ā ānyēā +āēpñō, ānē-ēī ī nāī ī ī ēāđā. Ōī ēēī āā nēē- ī ī nā ēčōđēōē Ī², +ā ā nūānāī nēāōđī ī ōyōī ī ōī ī đāānōī y ūī ī āāāī ā.

Čūāūō Ī³ dext. ā āēē ī ōēē-ī ī čāī āčāī, ī ī ī đē ēčāēāēāī āđī ī ō āūī ōī āōā ī ī ēī āēī ā ī ā ī ūđāēy ī āī đā-āī āđāāāī ā n-ōī āī ā. Ī đēōāēāāā ī āō āđāāā- ī ā ē čāāāī ōāēī ī. Āūāēāōāēī āōā ī ī āūdđī ī nō ā nēēī ī čānāāī āōā ī ō ēčōđēāāī āđī. Ōī ā ī āē-čī ā-ē-

ōāēī ī āūdđō āūōđāōī āōā +ānō ī ā ī ūđāēy āđāāāī ē ī ī nōāī āī ī ī ī āī āēyāā ī āčāā. Āūdđō ī ī nēāāī ēy āđāāāī āāāā nā čāāāēyčāā. Āāī đēī ūō ā đāčāī ēāī āī ōđāōēy āđāāāī. Ī āē-āūēāī ēī ā đāčēđēō ōī ē ī đē āūōđāōī āōā +ānō ī ā ī ūđāēy āđāāāī. Nđāāī āōā ī āāēūāēī ā ēēī ēy ā ī ī ī āī āī āđā ēčđāčāī ā ē āāēē āđāāāī ēōā ī ā āā ī āāāī āēāē +ānōē. Āūōđāōī āōā ā ī ī-āī ēyī ā. Ī đāāī ēyō ōāēī ī ā čāī āčāī nāī ī āūā āūōđāōī āōā nōđāī ā ī ā čūāā. Nūnōī ē nā ī ō āāī āī āī ēyī ī ōūēī +ā, đāčāāēāī ī ī ā āūdđōā nē ī ā āāā +ān- ōē ē ī ō ōđē āđāāāēōē. Āūāēāī āōī ā čānāāī āēī nā- ī ī ōūēī +āōī. Ī ūđāēyō āđāāāī ā āūēāī ēī ēčōđēō. Ānē-ēē ōūēī ī āā nā nā nēāēē. Āāī đēī ūō ēī ī āđā- čōāā ī ā ūā ōēāōđēā. Āī ēēī āōā ī āēāō ī ūđāēy ē āōī đēy āđāāāī, ī ī đāāē nēēī ōī ēī ēčōđēāāī ā, ēč- āēāēāā nūānāī ī ēēōēā. Āāēī ēčōđēō ī āēāēī āī ōūēī y đāčāāēy ī ā āāā +ānōē. Āūī ōī āōā ā n-ōī āī ā ē ēēī nāā, ā āūōđāōī āōā - čāōāī đāī ā ī ō ōđē āđā- āāāēōē. Nđāāī āōā ā ōī ēēī āā āāđā, +ā ī ī āēā āā nā nōāā ūā ēāōī ōūēī +ā. Āōī đēyō āđāāāī ā nūūī nēē- ī ī ēčōđēō ē ānē-ēē ōūēī ī āā nā nēāēē, ī ī ānā ī āē ī ēī ēī nđāāī āōā ī āāēūāēī ā ēēī ēy ā ī nōāī āē āī āēē ī ō ī nī ī āī ēōā ē ī āēāēī ī ēy ōūēī . Ōā ī āđā- čōāāō āāā āāī đēī ī āē ī nōđī ā-āōā. Āūōđāōī ōī ā ī ī-āī ēyī ī. Āī ēēī āōā ī āēāō āōī đēy ē ōđāōēy āđā- āāī ā đāčāāēāī ā ī ā āāā ī ō ī āēāēī āī ōūēī . Ī āāūī nā ī ōāāđy nāī āī āī ī, ā ī ōāūōđā y ī đāāđāēāā ī āēēā āđāāāāēōā. Ōđāōēyō āđāāāī ā ī ī-ī āēēī čānāāī āđ ī ō ēčōđēāāī āđī ē ī ī āēā āā nā āēāē, +ā nā nūñōī ē ī ō āāā āēāāī ē - āūī ōāī ē āūōđāōāī, ē ī āēāēī āī ōūēī ī āā. Āēī nā nūāē ī ī āūī ēēōā ī ā āī āēēā āūdđō nēēī ī ī āāōā ī ā ōūēī ī āāōā, ī ī āēā āā nā ī đāāī ī ēī āē, +ā ī ūđāēōā āāā nā āēēē ī ī āūdđī ī nōī ī đāčāāēāī ē. Āī ēēī āōā ī āēāō ōđāōēy ē +āōāūdđōēy āđāāāī ā ī ī ī āī āūēāī ēā. Nēēī ī ī āāōā f nā nōđūī ī ē. Nāī- āī āī ā ā ī ī ōyēāōā nē āūēāēī ā. Ī yī ā ī āēāēī āī ōūēī . Nāī ī ī ō ēēī āāāēī āōā nōđāī ā ā čāōāī đāī ā ī ō yñī ā āđāāāāēōā. × āōāūdđōēyō āđāāāī nā nūñōī ē ī ō āūī ōāī ē āūōđāōāī āēāāī ē ōūēī ī āā, ī ī āūdđī ī nō- ī ī đāčāāēāī ē ī ā āāā. Nāūđčāā āē ī āēāēī āī ōūēī , nūūī ī ī āūdđī ī nōī ī đāčāāēāī ī ā āāā +ānōē. Ānē- ēē ōūēī ī āā nā ī ī āđāāāī ē ā ēāēī ēčī ūēī āēā āūāā. Āī ēēī āōā ī āēāō +āōāūdđōēy ē ī āōēy āđāāāī nūūī ī ā nā āāēē ī ō ī āēāēī āī ōūēī . Ī ā āūī ōī āōā f nōđāī ā ī nī ī āāōā ī ā čūāā ā ōāāāāēāī ā, ī ī ōī āā ī ā y čāōāāđy. Ēēī ōāēāī āōā f nōđāī ā ā ī đāāđāāāī ā ī ō ī āēēī ōūēī +ā ē āđāāāāēōā. Ī āōēyō āđāāāī ā ī āē- nēāāī čānāāī āđ ī ō ēčōđēāāī āđī. Nūñōī ē nā ī ō āāēī āēāāāī āūī ōāī ōūēī , đāčāāēāī ī ī āūdđī ī nō- ī ī ī ā āāā, āāēī āēāāāī āūōđāōāī nō đē āđūō-āōā ē āāā ī āēāēī ē ōūēī ā, ānē-ēēōā đāčī ī ēī āēāī ē ā āūāā. Ōy ā ī ī-nēēī ī ēčđāčāī ā, ī đēī ēēī ōī ī đē +ā- āūdđōēy āđāāāī. Āī ēēī āōā ī āēāō ī āōēy āđāāāī ē ōāēī ī ā ā nūānāī +ēnōā ī ō ī āđāčī āāī ēy ē ī ō āāāōā nē nōđāī ē - nāī āī āī ī ī ōāī đāī ā. Čāāī ēyō ōāēī ī ā yñī ī ī ōāāēāī ī ō ī āōēy āđāāāī ē nā nūñōī ē ī ō ōānō ī ī-ōē āāī āēāī đāčāēōē ōūēī +āōā ī ēpñ āāī ā āāāā āēāēī ā āđāāāāēōā ī ō āūī ōī āōā nōđāī ā. Āī āē- ēūō čāā ōyō ā āđāī āā. Ī đāāē āī ā-āđēāī ēā, +ā čūāūō ā āī ēyī (ōēđī ē). Ī ī ōyēāōā nē āūēāēī ā ī ā ēēī āō- āēī āōā nōđāī ā, ēāēōī ē āūā ānē-ēē āī ēēī ē ēī ā nēāāē ī ō ōēī āī ō. Zingulum ā āī āđā ēčđāčāī ī ī āūōđāōī āōā nōđāī ā. Ī ā āūī ōī āōā nōđāī ā āāāā nā

Table 1
Measurements of the cranium in mm

Максимална дължина на черепа от окципиталния край до върха на премаксилите	1200
Maximum length of the skull from the occipital end to the top of premaxilae	
Дължина на церебралния череп от окципиталния край до върха на назалиите	540
Length of the cerebral skull from the occipital end to the top of nasals	
Дължина на висцералния череп от ноздрите до върха на премаксилите	660
Length of the visceral skull from the nostrils to the top of premaxilae	
Издаденост на назалиите над ноздрите	95
Protuberance of nasals over the nostrils	
Максимална инфраорбитална ширина на лицето	670
Maximum infraorbital width of the face	
Фациална ширина при инфраорбиталния форамен	450
Facial width at the infraorbital foramen	
Максимална ширина при върха на рострума	470
Maximum width over the nostrils	
Назална ширина над ноздрите	230
Nasal width over the nostrils	
Ширина на ноздрите	470
Width of the nostrils	
Минимална ширина на церебралния череп, измерена между темпоралните линии	280
Minimum width of the cerebral skull, taken between the temporal lines	
Дължина на палатума от върха на anteriорните зъбни алвеоли до началото на хоаните	400
Length of the palatum from the top of the anterior dental alveoli to the opening of the hoanes	
Минимална интернална ширина на палатума	85
Minimum internal width of the palatum	
Максимална интернална ширина на палатума	135
Maximum internal width of the palatum	
Максимална екстернална ширина на палатума	320
Maximum external width of the palatum	
Максимална дълбочина на палатума	60
Maximum depth of the palatum	
Височина на скуловата дъга в началото £	80
Height of the cheekbone arch, taken at its beginning	
Ширина на скуловата дъга в началото £	46
Width of the cheekbone arch, taken at its beginning	
Максимална ширина на хоаните	100
Maximum width of the hoanes	
Сагитална височина на окципитала	40
Sagital height of the occipital	
Ширина на окципитала	560
Width of the occipital	
Височина на премаксилите	180
Height of the premaxilae	
Височина на лицето, измерена вертикално при anteriорния край на зъбната редица	410
Height of the face, taken vertically at the anterior	
Височина на очната орбита	140
Height of the eye-socket	
Височина на черепа от proc. pterigoideus до върха на черепа	630
Height of the skull from proc. pterigoideus to the top of the skull	
Дължина на лицето от proc. pterigoideus до anteriорния край на премаксилите	770
Length of the face from proc. pterigoideus to the anterior end of the premaxilae	
Дължина, измерена между proc. pterigoideus и лицето, през дорзалния край на орбитата	620
Length, measured between the proc. pterigoideus and the face, through the dorsal edge of the orbit	

Table 2
Dental measurements in mm

Измервания Measurements	Y ²		M ²		M ³	
	Ляв	Десен	Ляв	Десен	Ляв	Десен
Хоризонтален диаметър Horizontal diameter	120,0	120,0	-	-	-	-
Вертикален диаметър Vertical diameter	150,0	145,0	-	-	-	-
Обиколка Circumference	440,0	430,0	-	-	-	-
Дължина, заедно с талона Length, both with the talon	-	-	140,0	138,0	223,0	223,0
Ширина на втория гребен при основата Width of the second crest at its base	-	-	-	-	112,4	-
Ширина на третия гребен при основата Width of the third crest at its base	-	-	-	-	112,6	-
Ширина на четвъртия гребен при основата Width of the fourth crest at its base	-	-	-	-	111,0	-
Ширина на петия гребен при основата Width of the fifth crest at its base	-	-	-	-	81,5	80,5
Ширина на петия гребен при върха Width of the fifth crest at its top	-	-	-	-	59,0	-
Ширина на задния талон при основата Width of the back talon at its base	-	-	-	-	60,0	59,0
Ширина в задната част на зъба Width, measured on the front part of the tooth	-	-	79,5	-	-	-
Ширина в предната част на зъба Width, measured on the front part of the tooth	-	-	75,0	-	-	-
Дебелина на емайла Enamel thickness	-	-	-	-	9,0	9,0

çàáàèùçààò í ÿèàèè òí èúòí àí èÿ, ñðàíó í òàí ðèòà í àí èèí èòà.

Ì ³ sin. á í í àí ááí í à òí çè í ò äÿñí àòà ñòðàí à, í í ñèéí í í í àðàááí í ðè èçààæááí àòí. Í àí úéí í ñà çà-í àçáí è ñàí í àáàòà òàèí í à, èàèòí è àúòðàçí èòà ÷àñòè í à í úðàèÿ è àòí ðèÿ àðàááí.

Ñòàáí àí èÿ, èçáíàè è çàèèþ÷áí èÿ

Çàúúéáí ÷áí è è ñàðèçí è ñòàáí àí èÿ, èàèàèòí àèò-í à æàèèè, í à í æáí àà í àí ðààèí í í àáá í àí ðàí-áí èèí è í ðè÷èé. Í úðààòà – í à í è à í çí àò àí à-ðà çàí àçáí öÿè ÷àðàí í èòí í à *T. grandineisivus*, í è-

òí í à *Stegotetabelodon*. Ñúàñòàáòàò ñàí í òðàá-í àí òè í ò í àèñèèè ñ èúòí è çúàè, í òàáéí è èúòí è-òè è í àí àèúé àðí é í àí àèáóèè í ò ðàçèè÷í è í àòí-àèúà. Èçàèááí àòí í à í í àè òàèñí í è à í ðàááí í, í ðààè àñè÷èí, í í òñòðí èñòàí òí í à Í ² è Í ³, èàèòí è í í àáèçè í à áí éí èòà àéáí èòè è áí éí èòà ÷à-èþñòè. Àòí ðàòà – í àçòàòà í àòí àèà, í ÿí à í èúí í ò í àí àèáóèàòà í à òí àà æèáí òí í. Òàèà ÷à òí àà, èí à-òí à ñèóæèè èàòí òàèñí í í è÷í è àáèçè í ðè ñúç-àááá í à àèáí àà è ðí àí àà í ðè í àçèòà í àòí àèè, í í ÷òè í à à çàí àçáí í. Ààèí ñòàáí í í àèè÷èòí í à Í ² è Í ³, èàèòí è çàí àçáí èòà ÷àñòè í ò àí ðí èòà àéá-í èòè (í àèàð è ñàí í à àèááí èòà), ñúçàááá áúç-í í æí í ñòè çà ñúí í ñòàáÿí à è ñúí òàáòí è èçáí àè.

ÒÀÁÈÈÒÀ Í

1. ×àðàí í à *Stegotetabelodon grandincisivus* Petrocchi, 1954 àèáááí í òàí ðà
2. ×àðàí í à *Stegotetabelodon grandincisivus* Petrocchi, 1954 àèáááí í òàÿñí í è í òàí ðà
3. ×àðàí í à *Stegotetabelodon grandincisivus* Petrocchi, 1954 àèáááí í òçàà

PLATE I

1. *Stegotetabelodon grandincisivus* Petrocchi, 1954 (cranium); view from above
2. *Stegotetabelodon grandincisivus* Petrocchi, 1954 (cranium); lateral view (right side) and view from above
3. *Stegotetabelodon grandincisivus* Petrocchi, 1954 (cranium); view from behind

Onòdì ènoàí òí í à òàçé çuáé nēoæè èàòí í nī í àáí à àà nā àúàààà èí í òáí òèyòà çà òðèèí òí àí í òí èy è òàòðàèí òí àí í òí èy nòðí àæ í à èí òàðí ààèàðí èòà í í èàðè. Áðí yò í à èí òí àèòà è èí òèàèòà í ðè D4, M1 è M2 (èí òàðí ààèàðí èòà í í èàðè) èì à àí èyì í òàèñí í í è-àñèí çí à-àí èà.

Æèáí òí òí, +èèòí +àðáí í í èñààí à, í òí ànyì à èúí òàòðàèí òí àí í òèòà, òüè èàòí í àáí àèyò Í² à èì àè +àòèðè èí òà. Áúèáí nā èí èàáàòí à í òí í nī í àèáí ààòà í ò í ðèí ààèàæí í nò. Òí àà „*longirostris*“ èè à, èèè „*grandincisivus*“?! Çà í úðàè í úò Schlesinger (1917) àúààæàà *Tetralophodon grandincisivus* èàòí í í à àèà í í +àñò í ò àí èáí àèà-í èè, +èàòí í àí ðà-í í nā-àí èà ñ àèàí àóúð 175 mm èì àèí òí ðí à í à èðòøà. Í nòáí èèòà í ò nā í òèðè-ðè à ðáí í èy í èèí òáí í à Í àðààà, Èðáí. Èúí í àáí à í òí àñúè í ùà ààèí àí èyì àí èáí àèáí èè (àèàí à-òúð 180 mm), ààà àí ðí è Í³, ààèí àí èáí Í₃, í ò ðáí í èy í èèí òáí í à Èðèí, í í èñáí è í ò Í ààèí à (1903) èàòí *M. cf. longirostris*, èàèòí è í àí àðáí èòà þáí èçòí +í í ò Áóááí àúà í àð+àòà í ò +àðáí è àí è-í à +àèþñò è àèáí àí òè í ò í òèððáí èàèí èy nēàèò í à àáí í è nūùí æèáí òí í. Áúèæèí àòà í à óí ààðñ-èèyò Í³ à 225 mm, à í à Í³ í ò Èðèí – 190 mm. Èàèòí nā àèæàà, í àøèyò Í³ *sin.* nūñ nāí èòà 223 mm à nūáñáí à àðáí èòèòà í à àúçí í æí èòà ààðèà-òèè í ðè òàçé çuáé. Ònòðí ènoáí òí í à èí ðí í àòà í ò, èàèòí è í ðèñúñòàèàòí í à òèí àí ò, í nī àáí í à í ò òàðèí ðí àòà í ò +àñò, nūùí nā àí èàçàòàèñòáí, +à òí àà àáðí yòí í à *T. grandincisivus*. Í àèèí í è nī ò-ùààà í àñòí yòàèñòáí òí, +à èí èè-àñòáí òí í à òè-í àí òà í à à òàèà àí èyì í, èàèòí í ðè óí ààðñèèòà í í-èàðè, í í Tobien (1973) ñ-èòà, +à èí ààòí Í³ à þáà-èèðáí, í í æà àà nā í +àèàà àí ðè èèí nā í à òèí àí-òáí àáí í çèò. Í yèí èèí èçí èèðáí è í í èàðè í ò Áàñ-òðèy ñ àí èáí è ðàçí àðè nūùí èì àò +àñòè-í à òè-í àí òí àí í òí í nò, è àñà í àè nā àèèè í òí àñáí è èúí òí çè àèà. Áí ðí èòà èí òèçèàè í ðè *T. grandincisivus* nā àèèè nēèí í ðàçàèòè è àáí à òðàòà í ò áúèæèí à-òà èì à èàæàèà à àèáí èèòà. Òí àà nā ñ +è èàòí ñí à-òèòè-áí ààèà (Schlesinger, 1917). Í ðè í àøèy àè-çáí í èyð èçí àðèòí à 570–580 mm à *premaxilare* í nòàòúè nēàà ñ-òí àáí àòí èì. Òí àà çí à-è, +à nā àèèè áúèæè í èí èí 1700 mm. Òàèà +à àèáí àóúðúò í à í àí ðà-í í òí nā-àí èà, í àèèí èèàòà í à çuáèòà, èàèòí è áúèæèí àòà èì í àí úéí í nūáí àààò ñ òàçé

çuáé à àèáí èèòà èí. Áúèèòà àèáí àòèò à í àí-ðà-í í òí nā-àí èà nā ðàçí í èí æáí è àí ðçí àèñòàð-í àèí í è í àñí +áí è àáí òðí èí òàðí àèí í, áàç àà èì àò í yèàèàà ààòí ðí àòèy. Í í àí áí í í í èí æáí èà à í í èà-çáí í çà àí èí èòà àèáí è, í í çà àí ðí èòà í à í è à èç-àáñòí í.

Á Áúèààðèy èðàé àð. Í ðyòí àí í à þáí èy áðyá í à ð. Áóí àà í ò òí çè àèà nā í àí àðáí è àí ðáí è àí-èáí èúáí çuá Í³ *sin.*, òyèà àí èí à +àèþñò ñ Í³ *sin et dext.*, èàèòí è àí ðí è è àí èí è èàáí èòè. Í í nēàá-í èòà í à nā àí áðà çáí àçáí è, í í nī í ðàà Tobien (1976) í àí àèàóèàòà à í àé-áí áðà çáí àçáí àòà í à-òí àèà í ò òí çè àèà. Nòðàòèàðàòñèàòà í í çèòèy í à í àòí àèàòà à nāðí àò. Í í èñáí èàòí èì à í àí ðàááí í í ò Áàèàèí à è Í èèí èí à (1962). Èçáúðøáí í à nðàá-í áí èà ñ í àòí àèàòà í ò Óí ààðèy è nā í ðààè çàèèþ-+áí èàòí, +à ñè í ðèèè-àò, í í nā ñí +àò è í yèí è í àè-èè ðàçèèèè, èí èòí í ðèàáààò í à Í ðyòí àñèèy Í³ í í-áí èyì à ñèí æí í nò. Í èà ùà í ðèàáàèí, +à í í èçí àðá-í èyòà, à è í í ònòðí ènoáí òí ñè Í³ í ò Áèàáà-áàñèèy +àðáí àóúðàà í í í àí í ðèèè-+à í à òí çè í ò Í ðyòí àí. Í èáí òí, à èí àòí à í àí àðáí à nūùí nāðí àò.

Ðí áúò *Stegotetabelodon* à nūçàáááí í ò Petrocchi í ðàç 1954 áúðóò í àòàðèàèè í ò èúñí èy í èèí òáí (Ðóñòèí èé) í ò Nāòààè, Èèàéy. Í í-èúñí í Maglio (1973) í ðèàááy èúí ðí àà *St. orbis* nūñ nòðàòèà-ðàòñèí ðàçí ðí nòðáí áí èà í ò èúñáí í èí òáí àí ðá-í áí í èèí òáí.

Í nī í áí èòà ààèàçè í à ðí à *Stegotetabelodon* nā:

1. àí èáí èyò nðàááí ðàçí àð í à àèáí ààòà;
2. nēèí èòà àí ðí è è àí èí è èí òèçèàè; I² áàç àí àèèí àà èáí òà, à I₂ èçàááàù nā øèðí èí í à ñèí -òèçàòà;
3. *Tetralophodont* – *hexalophodont*-í è àí ðí è í í-èàðè;
4. òñèí æí áí í í ààè í à í í nēàáí èòà í í èàðè;
5. òèí àí òí àí í òí í nò.

Òèàçèí áàðí àèyò àèà *Mastodon (Bunolophodon) grandincisivus* í ò í ðàðòñòèí èy, èúí èí àí òí í òí à-ñí òí à Áèàáà-áàñèèy +àðáí, à nūáñáí àèèçí àí *Stegotetabelodon*. Òí è í ðèòàæààà àñè-èè èçáðí à-í è ààèàçè, çàòí àà Tobien (1976) àí í òí ànyì èúí òí-çè ðí à. Òàèà òí è nòààà í àáí à í àé-ðáí áí nòðàòèà-ðàòñèí í ðàáñòààèòàè. Òí àà í çí à-ààà, +à è í í èñá-í èy +àðáí òðyáàà àà nā í çí à-è èàòí *Stegotetabelodon grandincisivus*.

ÒÀÁÈÈÒÀ II

1. ×àðáí í à *Stegotetabelodon grandincisivus* Petrocchi, 1954 àèàááí í òèyáí
2. ×àðáí í à *Stegotetabelodon grandincisivus* Petrocchi, 1954 àèàááí í òèúí í ááòáòí

PLATE II

1. *Stegotetabelodon grandincisivus* Petrocchi, 1954 (cranium); lateral view (left side)
2. *Stegotetabelodon grandincisivus* Petrocchi, 1954 (cranium); view from the side of the palate

Áααεία, Í ., Í εείεία, È. 1962. *Ὀἰῆεὲὸὰ ἰὰ Αὐεᾶὰδὲϋ. Ὀ. Ὀὰδὸεᾶδῖε ἀῖçαείεὸè. Ν. ΑΑÍ*, 162 ἢ.

Í αᾶϋεεία, Í . 1979. Εçοἰ-ἰῖἰ ἀδὲϸεϋῃ εεᾶίεοαί ἀᾶἡαεί - ἰ εἰῖῖᾶἰ εἰᾶε-ᾶἡèè ὀἡῖᾶεϋ, εᾶ-ᾶἡὸᾶἰ ᾶ ὸὰδᾶεὸᾶδὲἡὸè-εᾶ è ἰἡῖᾶἰ ἰἡδὲ ἰὰ ἰᾶῖᾶεῖᾶῖ. - *Αὐᾶεὲῖᾶ*, 9, 8-12.

Í αᾶϋεεία, Í ., Èἰἰἰ ᾶεᾶᾶᾶ, Ἀ. 1983. Ἰὸδᾶδὲᾶδᾶὸεϋ ἰὰ ἰᾶᾶ-ᾶῖᾶεῖῖᾶᾶ ἡᾶᾶεἰ ᾶἰὸè ᾶ Εçοἰ-ἰῖἰ ἀδὲϸεϋῃ ἀᾶἡαεί. - *Νῖ. Αὐεᾶ. ᾶᾶῖε. ᾶ-ᾶἰ*, 44, 3, 259-264.

Í ᾶᾶεἰᾶᾶ, Í . Ἀ. 1933. *Mastodon angustidens* Cuv. è *M. cf. longirostris* Kaup èç Èᾶδ-è. - *Ἀεᾶᾶἰᾶ. ᾶᾶῖε. è ἰ εἰᾶδᾶè. Δῖἡἡèè*, 4, 6, 121-139.

Maglio, W. J. 1973. Origin and evolution of the Elephantidae. - *Trans. Amer. Phil. Soc. Philadelphia*, 63, 3, 1-149.

Osborn, H. F. 1936. *Proboscidea, I*. New York, American Museum of Natural History, 1-802.

Osborn, H. F. 1942. *Proboscidea, II*. New York, American Museum of Natural History, 805-1675.

Petrocci, C. 1954. I proboscidi di Sahabi. - *Rendi dell Acad. Naz. dei*, 40, 4, 1-66.

Schlesinger, G. 1917. Die Mastodonten des k.k. Naturhistorischen Hofmuseum - *Denkschr. Naturhist. Hofmus. I, geol - pal. Reihe, 1*, 1-230.

Schlesinger, G. 1922. Die Mastodonten der Budapester Sammlungen. - *Geologica Hungarica II, 1*, 1-284.

Tobien, H. 1976. Zur paläontologischen Geschichte der Mastodonten. - *Mainzer gewissenschaftliche Mitteilungen*, 5, 143-225.

Tobien, H. 1978. On the Evolution of Mastodons (Proboscideo, Mammalia). Part 2: The bunodont tetralophodont Groups. - *Geol. Jahrbuch Hesen*, 196, 159-208.